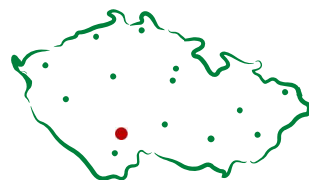

Okrouhlá mažická náves, kde se v rybníku zrcadlí kaplička sv. Anny

V kraji českých pohádek

Text: Otomar Dvořák foto: Jan Martínek, archiv Nakladatelství Regia

Právě jsem překročil „magickou hranici“ a vstoupil do úplně jiného světa, jaký znám jen z dětství; jako bych se ocitl v kulisách loutkového divadélka, jehož pohádkové příběhy vždy začínaly na podobné návsi. Dívám se na průčelí budov, která vypadají, jako by je hospodyně vyklopila z perníkové formy a pak nazdobila ornamenty z bílé a žluté polevy. Každý domovní štít je jiný; sloupky, obloučky, křížky, srdíčka, hvězdičky, kytky v květináčích. I půdní okénka ve štítě jsou součástí výzdoby, tvarována s nevyčerpatelnou fantazií, některá obdélná, jiná kulatá, hvězdicová nebo křížová...

Na tajemných blatech

Soběslavská blata jsou oblastí, v níž došlo ke zvláštní symbióze mezi lidmi a močálů. Výsledkem je „blatácká kultura“, která se projevuje ve zdejších tradicích, lidových krojích a zejména ve zcela jedinečné architektuře selských statků. České selské baroko se stalo světovým pojmem. Kdysi však byla zdejší močálovitá oblast krajem pustým a neobydleným. Pojďme si prohlédnout onen prazáklad zdejší krajiny. Její po-

slední zbytky najdeme v rezervaci Borkovická blata. Upravená stezka vede většinou po povalových dřevěných chodnících; ačkoliv les kolem se zdá být celkem suchý, po větším dešti se to tady změní v pěknou mokřinu. Čeká nás trasa 5,5 km s 60 zastávkami, kde se na naučných tabulích dočteme mnohé zajímavosti nejen o okolní přírodě, ale také o těžbě rašeliny, nebo o životě v blatáckých vsích. Borkovická blata jsou nazvána nejen podle blízké obce Borek,

ale spíše podle „borků“, jak se říkávalo cihličkám sušené rašeliny. No, a blata, to je snad zřejmé, na takových místech se člověk i po vozy boří a je tam spousta „bláta“. Někdy se těmto rašeliništím říká blata Soběslavská nebo Soběslavsko – Veselská. Je to nejseverněji položené rašeliniště Třeboňské pánve – či spíše nepatrný zbytek jeho někdejší rozlohy. Zdejší rašelinnové ložisko se začalo vytvářet před více než 10 000 lety na zarůstajícím dně pravěké jezerní

Naučná stezka Borkovická blata nás vede po dřevěných chodnících nad zbytky rašelinišť

V centru Borkovických blat spatříme odvodňovací kanály i rašelinná jezírka

pánve. Z odumírajících zbytků řas, rákosin, sítin, a především vlhkomilných mechů, které zůstaly uvězněny na dně močálu bez přístupu kyslíku, postupně vznikla vrstva rašeliny o mocnosti od 2 do 6 metrů. Na několika málo místech je tato vrstva dokonce až osmimetrová! Oblast Blat byla dlouho nepříznivá pro trvalé osídlení. Zemědělské plodiny se v zamokřené půdě nedařily, snad jen některé louky na okrajích území se daly využít

k pastvě. Krajíně plné zrádných močálů se zdaleka vyhýbaly obchodní cesty; jen pár lovců nebo psanců pronásledovaných zákonem znalo skryté a tajné pěšinky nad mokřisky, kde při neopatrném kroku hrozilo uvíznutí nebo utopení. Teprve když se začala rašeliniště odvodňovat, vytvořily se podmínky pro vznik prvních zemědělských usedlostí. Významnou roli sehrála Blatská stoka, jejíž první verze byla

budována už koncem 13. století, ale dnešní podobu jí dalo až 19. století. Páteřní stoka, do níž jako drobné vlásečnice do tepny směřují z luk a lesů vodní příkopy, odvodnila velkou část Blat. Vede z rybníka Rožberk v nejnižším cípu Černické obory a mezi Komárovem a Zálší se přibližuje k Blatům, která lemuje po jižní straně. V tomto úseku má podobu umělého kanálu, nataženého v krajíně jako rovná, napnutá

Typický obrázek, jaký byl na blatech k vidění ještě v prvních letech 20. století. Selské ženy skládají na "výkladišti" rašelinné borky do kupek, aby dobře proschly